

ASPECTEN VAN HET FOTO-AUTEURSRECHT

Regelmatig bereiken de Fotobond vragen, die op het terrein van het auteursrecht liggen. Meestal hebben die vragen betrekking op het feit dat men, al of niet tegen betaling, één of meer foto's heeft afgestaan voor een bepaald doel en heeft gemerkt, dat die foto's (ook) voor andere doeleinden zijn gebruikt dan in de bedoeling lag of afgesproken was. Soms ook heeft de fotograaf ontdekt, dat een door hem of haar gemaakte foto door een ander is gebruikt zonder dat hij (zij) daar toestemming voor gegeven had. Men komt dan met vragen zoals:

Mag dat zo maar ?

Wat zijn eigenlijk mijn rechten ?

Wat kan ik er nog tegen doen ?

Kan ik er geld voor vragen ?

Vaak komen die vragen te laat. Het kwaad is al geschied en het is moeilijk en tijdrovend dit nog te herstellen. Men heeft namelijk geen voorzorgsmaatregelen getroffen en geen of onduidelijke afspraken gemaakt, laat staan ze op schrift gesteld. Gelet op de gezegden: "voorkomen is beter dan genezen" en "een gewaarschuwd mens telt voor twee", heeft het bestuur het nuttig geacht in een artikel enige aspecten van de Auteurswet neer te leggen, voorzover die van belang kunnen zijn voor de amateurfotograaf.

Aan de coördinator Statuten en Reglementen, mr A. de Jong is gevraagd dat artikel te schrijven. Het spreekt vanzelf, dat het niet mogelijk is in een dergelijk artikel deze veel omvattende materie uitvoerig te behandelen. Niettemin zijn we van mening, dat het artikel voldoende gegevens bevat om een antwoord te geven op een aantal vragen, die bij onze leden kunnen opkomen, en tevens richtlijnen geeft met betrekking tot de vraag, wat te doen om inbreuk op hun rechten te voorkomen. Waarmee, naar wij hopen, teleurstellingen kunnen worden vermeden.

HET BESTUUR.

ASPECTEN VAN HET FOTO-AUTEURSRECHT

INLEIDING

Door allerlei omstandigheden kunnen door amateurfotografen gemaakte foto's in handen komen van anderen. De simpelste oorzaak is misschien wel, dat ze weggegeven worden. Op die wijze komen talloze foto's van verjaardagen, bruiloften, enz. terecht bij opa's en oma's, ooms en tantes en neven en nichten. Die foto's zijn bijna altijd op eigen initiatief van de fotograaf gemaakt. Het kan ook zijn, dat iemand aan een fotograaf gevraagd heeft voor hem of haar één of meer foto's te maken van een bepaald onderwerp en/of voor een specifiek doel.

Een voorbeeld: de groenteman heeft gevraagd een mooie kleurenfoto van zijn winkel te maken om in zijn winkel op te hangen. Daarbij kunnen zich dan nog verschillende

mogelijkheden voordoen: de fotograaf is zo vereerd met het verzoek, dat hij zonder meer enige tijd later een prachtige kleurenfoto aan zijn groenteman overhandigt; misschien is er ook van te voren afgesproken, dat de groenteman in ieder geval de gemaakte kosten zal vergoeden, en het is zelfs mogelijk, dat een bepaald honorarium is afgesproken. Verder kan iemand een foto in een boek of tijdschrift aantreffen en menen, dat hij die goed voor een eigen doel kan gebruiken en daarom besluit hem maar te reproduceren. Kortom: er zijn oneindig veel mogelijkheden, waardoor iemand in het bezit kan komen, of althans de beschikking kan krijgen over een door u gemaakte foto! En in al die gevallen kan de vraag gesteld worden: wat mag die ander met die foto doen, en - misschien nog belangrijker - wat mag hij er niet mee doen?

In eerste instantie ben je misschien geneigd te antwoorden: als ik die ander die foto gegeven heb, al of niet tegen betaling, mag hij er toch mee doen, wat hij wil? Die foto is dan toch van hem? Als dat waar was, zou dat echter wel tot hele onplezierige konsekwenties voor de fotograaf kunnen leiden. Kijk maar eens, wat er zou kunnen gebeuren in de hierboven aangegeven situatie: u hebt tante Truus en oom Piet een leuke foto gegeven van uw dochtertje om in hun fotoalbum te plakken. Zij zijn nu eenmaal gek op hun kleine nichtje.

Oom Piet heeft echter een reclameburo en gebruikt de foto in een grote reclamecampagne voor het product van een van zijn klanten. De foto verschijnt in kranten en op posters. U vindt het allerm minst leuk, dat de foto van uw dochtertje gebruikt wordt voor promotie van het betreffende product. Of: tot uw verbazing merkt u, dat de groenteman uw foto, die hij in zijn winkel zou ophangen, ook gebruikt heeft in een reclamefolder, die hij huis aan huis heeft laten verspreiden. U maakt zich daar kwaad over, want als u dat had geweten, had u ook wel iets voor het materiaal en de moeite willen hebben. Nog een voorbeeld: het plaatselijk nieuwsblad heeft een foto van u gekocht. Als de krant verschijnt ziet u tot uw schrik, dat men juist dat stuk van de foto weggelaten heeft, dat u essentieel vond. Zoals gezegd: allemaal onplezierige konsekwenties! Gelukkig is het dan ook niet zo, dat oom Piet, de groenteman en de krantenredactie met uw foto mogen doen, wat hen goed dunk. Ondanks het feit, dat u de foto aan hen afgestaan hebt mogen zij er absoluut niet meer mee doen dan duidelijk in de bedoeling lag of afgesproken werd.

Het is de Auteurswet, die nauwkeurig omschrijft, wat de rechten van de maker van een foto zijn en wat de "ontvanger" er wel of niet mee mag doen. In het volgende zullen we die wet nader bekijken. Daarbij stellen we echter met nadruk:

- dat de wet op veel meer zaken betrekking heeft dan op fotografie, zoals bijvoorbeeld op beeldhouwwerken, boeken, muziekcomposities, enz kortom, zoals de wet zelf zegt: " Werken van letterkunde, wetenschap of kunst ".
Derhalve een uitgebreid terrein!

Wij beperken ons hier echter uitsluitend tot fotografie. Dat wij ons daarbij in principe ook nog eens beperken tot de fotografie, zoals die in het algemeen door de leden van de Fotobond bedreven wordt, namelijk de amateur-of zo u wilt- vrijetijdsfotografie. We besteden dus niet of nauwelijks specifiek aandacht aan de professionele fotografie (hoewel het volgende daarop ook van toepassing is). We gaan bijvoorbeeld niet nader in op uit een eventuele arbeidsverhouding voortvloeiende konsekwenties, commerciële tarieven, e.d.

DE AUTEURSWET

Als algemene strekking van de wet kan gesteld worden, dat deze de fotograaf veelomvattende rechten geeft en bescherming tegen inbreuk daarop. De wet zegt het aldus: "Het auteursrecht is het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperking bij de wet gesteld".

Enkele opmerkingen bij dit artikel:

- zoals u ziet heet het recht, dat hier aan een maker toegekend wordt, "het auteursrecht"
 - dat recht bestaat uit het "openbaar maken en verveelvoudigen" van zijn werk
 - en: "uitsluitend" de maker heeft dat recht!. Anderen mogen uw foto's dus niet "openbaar maken of verveelvoudigen". Ze moeten er, anders gezegd, met hun vingers afblijven. Tenzij u toestemming geeft..... daarop komen we hierna nog terug.
 - de begrippen "openbaar maken en verveelvoudigen" moeten ruim opgevat worden.
- Zo gaat het bij "openbaar maken" niet alleen om enige vorm van publiceren, maar bijvoorbeeld ook om het tonen van een foto op een tentoonstelling. "Verveelvoudigen" kan bijvoorbeeld ook gebeuren door het precies natekenen van een foto.

Wie moet worden verstaan onder "de maker" ?

In het algemeen is dat natuurlijk degene, die, zoals het spraakgebruik is, de "opname" gemaakt heeft. De wet gaat echter niet uit van de gedachte "wie heeft er op de knop gedrukt" maar van de vraag, wie het gecreëerd heeft. Meestal is dat dezelfde als de "knopdrukker", maar het kan ook voorkomen, dat iemand allerlei aanwijzingen geeft, hoe een bepaalde foto te maken en een ander, bijvoorbeeld een assistent, het eigenlijke werk doet. In een dergelijk geval is de "geestelijke vader" de maker in de zin van de wet en berust (dus) bij hem het auteursrecht.

De wet zegt het zo:

" Indien een werk is tot stand gebracht naar het ontwerp van een ander en onder diens leiding en toezicht, wordt deze als de maker van het werk aangemerkt".

In een belangrijke zaak claimden twee partijen beide de maker van een aantal foto's te zijn. De Hoge Raad oordeelde toen nota bene, dat er van een gezamenlijk auteursrecht sprake was. Het ging om foto's die in opdracht van de redactie van een tijdschrift door een fotograaf gemaakt waren, maar waarbij van de zijde van die redactie een "creatieve bijdrage" geleverd was voor de totstandkoming van de foto door aanwijzing van de lokaties, de rangschikking van de attributen op de foto's, enz. In verband met de vraag, wie de maker is, is ten slotte van belang te weten, dat, als de arbeid van het maken van een foto in dienst van een ander is verricht, die ander als de maker beschouwt wordt! Het gaat hier uiteraard om fotografen, die in loondienst werken en tot wier werk (taak) het behoort om te fotograferen. Overigens staat het natuurlijk vrij om met de werkgever de afspraak te maken, dat het auteursrecht wel bij de fotograaf berust.

Tot zover een toelichting bij de verschillende elementen van het artikel.

OVERDRACHT AUTEURSRECHT

Kan een fotograaf zijn auteursrecht overdragen aan een ander? Dat kan inderdaad. Het moet echter wel gebeuren bij authentieke of onderhandse akte. Dit betekent dus, dat voorwaarden in een wedstrijdreglement, zoals ze soms aangetroffen worden, in de zin van: "Bij inzending van foto's vervalt uw auteursrecht daarop aan de wedstrijdorganisatie" van nul en gener waarde zijn! Bij overlijden gaat het auteursrecht over op de erfgenamen.

MAAK UW AUTEURSRECHT KENBAAR

Hoewel als maker van een foto uw auteursrecht dus vast ligt op grond van de wet, is het natuurlijk verstandig anderen er op attent te maken, dat u degene bent, bij wie het berust. Dat kunt u doen door het aanbrengen van een stempel of sticker achter op de foto, waarop tenminste is aangegeven:

- het woord "copyright" of de bekende copyright aanduiding
- uw naam en adres (en eventueel uw telefoon-, bank- en/of gironummer).

Verder is het goed aan te geven, dat "naamsvermelding verplicht" is en om iedere twijfel uit te sluiten wordt nog wel eens vermeld: "Alle rechten voorbehouden". Ook treft men aan, dat verwezen wordt naar de "Standaardvoorwaarden van de Fotografen Federaties BFN, NVG, GFK". Hierin is een aantal zaken met betrekking tot de levering van foto's vastgelegd. Deze verwijzing gaat echter wel wat ver voor de amateurfotograaf. Hoewel diaraampjes niet veel mogelijkheid geven tot uitvoerige aanduiding is het natuurlijk verstandig in ieder geval naam en adres er op aan te brengen.

TOESTEMMING

U hebt als maker van een foto het uitsluitend recht tot openbaar maken en verveelvoudigen van uw foto. Anderen moeten er dus afblijven. Maar het spreekt welhaast vanzelf, dat u anderen toestemming kunt geven van uw recht of een gedeelte daarvan gebruik te maken. Als u tante Truus en oom Piet een fotootje van uw dochtertje hebt gegeven voor hun fotoalbum hebt u uiteraard daarmee toestemming aan hen gegeven voor dat gebruik. Hetzelfde geldt t.a.v. de groenteman, die uw foto mag ophangen in zijn winkel.

Maar.... men mag ook pertinent niet meer doen dan de toestemming inhoudt! Oom Piet mag de foto niet voor reclamedoeleinden gebruiken en de groenteman niet voor een folder. Tenzij ook daarvoor toestemming gegeven is. Vooral voor de amateurfotograaf beginnen hier vaak de moeilijkheden. Men heeft met een bepaalde bedoeling, doch zonder die precies omlijnd vast te leggen, een foto afgestaan en komt later tot de ontdekking, dat er met de foto dingen zijn gedaan, die men niet, of misschien alleen tegen bepaalde voorwaarden gewild had. En dan is Leiden in last! Het is dan ook van het grootste belang, dat u precies afspreekt, waartoe u toestemming geeft en dat ook nauwkeurig op schrift stelt en laat tekenen.

Natuurlijk bedoelen we hiermee niet, dat u iedere oom of tante, aan wie u een familiekiekje geeft een plechtige verklaring moet later tekenen, dat zij het kiekje uitsluitend in album of portefeuille zullen bewaren. De bedoeling zal u echter duidelijk zijn!

Soms wordt gevraagd of voor een dergelijke "vastlegging" een notaris of een andere autoriteit ingeschakeld moet worden. Het antwoord is: nee. Als u zelf een eenvoudig geschrift opstelt, waarin staat, dat de ondergetekenden, X en IJ, plus adressen, het volgende zijn overeengekomen (volgt de gemaakte afspraak), en beide partijen het stuk tekenen met vermelding van plaats en datum, dan hebt u al een stuk in handen, waarop u bij eventuele moeilijkheden een "rechtsgeldig" beroep kunt doen. T.a.v. de afspraak moet u denken aan zaken zoals: waarvoor mag de foto gebruikt worden; is dat gebruik al of niet eenmalig; wat is precies de vergoeding, die voor het gebruik betaald zal worden; wanneer zal de betaling plaats vinden, enz.

TIJDSDUUR AUTEURSRECHT

Hoe lang blijft het auteursrecht op een foto van kracht? Met andere woorden: hoe lang kan de maker van een foto zich op zijn auteursrecht beroepen? Antwoord: tot zijn dood. En daarna kunnen zijn rechtverkrijgenden zich er nog lange tijd op beroepen. De wet zegt namelijk, dat het auteursrecht vijftig jaar na het overlijden van de maker vervalt.

UITZONDERINGEN en INBREUK OP HET AUTEURSRECHT

Het auteursrecht, dat u als maker van een foto hebt, betekent dus - wij herhalen het - dat een ander niets met uw foto mag doen zonder uw toestemming, en dan ook nog niets meer dan die toestemming inhoudt. Echter: geen wet zonder uitzonderingen. Ook de Auteurswet noemt enige gevallen, waarin men zonder uw toestemming van uw foto gebruik mag maken. Aangezien ze voor de amateurfotograaf niet vaak een rol spelen besteden we er maar kort aandacht aan. Foto's mogen geciteerd worden. Dat wil zeggen, dat ze bij een "aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling" afgebeeld mogen worden zonder toestemming van de maker, zij het afwijkend van het origineel in formaat, kleur of dergelijke. Het is ook geen inbreuk op uw auteursrecht als een ander uw foto gebruikt, zoals de wet zegt: "als toelichting bij het onderwijs". Het gaat in beide gevallen wel om foto's, die al openbaar gemaakt zijn terwijl de wet tevens enkele eisen stelt zoals bronvermelding en het betalen van een vergoeding aan de maker. Een andere beperking van het auteursrecht ligt in het vlak van reportages. Het komt op het volgende neer: als een reportage gemaakt wordt van een actuele gebeurtenis en het voor "behoorlijk weergeven van die gebeurtenis" noodzakelijk is "een kunstwerk" (foto) af te beelden, wordt dat niet als een inbreuk op het auteursrecht van de maker beschouwd. Denkbaar is bijvoorbeeld, dat u met uw fotoclub een fotowedstrijd hebt georganiseerd. Bij de uitreiking van de prijzen is op uw uitnodiging de pers aanwezig. Er komt een artikeltje in de krant en er wordt een foto bij geplaatst van de foto, die de eerste prijs gekregen heeft. Deze "foto van een foto" betekent onder de geschetste omstandigheden geen inbreuk op het auteursrecht van de maker van de prijswinnende foto. Daarbij zal natuurlijk ook duidelijk aangegeven moeten worden, wie de maker van de oorspronkelijke foto is! Een enkele keer komt het voor, dat in

de krant bij de daar geplaatste foto de naam van de maker van de reproductie vermeld wordt. Dat dit onacceptabel is behoeft nauwelijks betoog!

INBREUK door de fotograaf OP HET AUTEURSRECHT van een ander

Tot nu toe ging het steeds over de rechten van de fotograaf en de vraag of - en zo ja, in hoeverre - een ander daar inbreuk op kan of mag maken. Omgekeerd kan natuurlijk ook de fotograaf geconfronteerd worden met het auteursrecht, dat iemand anders bezit. Als de fotograaf een "werk van letterkunde, wetenschap of kunst" wil fotograferen zal hij zich goed moeten realiseren, dat daarop het auteursrecht van iemand anders berust. Hij, de fotograaf, zal dus, als hij zo'n werk wil "openbaar maken of verveelvoudigen" toestemming van de maker van dat werk moeten hebben. Niettemin noemt de auteurswet enige zaken, waarvoor die toestemming niet nodig is, mits aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt. Die zaken zijn: teken-, schilder-, bouw- en beeldhouwwerken, lithografieën, graveer- en andere plaatwerken.

De voorwaarden zijn:

- de zaak moet blijvend op of aan de openbare weg zijn gesteld
- de zaak mag (op de foto) niet de hoofdvoorstelling vormen
- de foto moet door haar grootte of door de werkwijze volgens welke zij vervaardigd is, een duidelijk verschil tonen met het oorspronkelijke werk
- voor bouwwerken geldt dan ook nog, dat de foto zich "tot het uitwendige daarvan" moet bepalen.

U mag dus de hier genoemde objecten, mits aan de genoemde voorwaarden voldaan wordt, fotograferen zonder dat u inbreuk maakt op het auteursrecht van de maker van die objecten. Het zal duidelijk zijn, dat e.e.a. nogal eens aanleiding geeft het oordeel van de rechter in te roepen. Termen als "hoofdvoorstelling" en "duidelijk verschil door werkwijze" kunnen natuurlijk vrij makkelijk voor verschillende, subjectieve interpretatie vatbaar zijn. Enkele jaren geleden werd een foto gepubliceerd, waarop Anton Geesink was afgebeeld met een beeldengroep van drie rennende meisjes. De beeldhouwster stelde, dat toestemming gevraagd en gegeven had moeten worden voor publicatie van haar werk en eiste schadevergoeding nu dat niet gebeurd was. De Kantonrechter kende de vordering toe. De tegenpartij ging in hoger beroep.

En zie: de rechtbank oordeelde anders. Aangezien, aldus de rechtbank, Geesink op de foto duidelijk het hoofdonderwerp (de hoofdvoorstelling) van de foto vormde en bovendien in het begeleidend artikel alleen Geesink ter sprake kwam en over het beeldhouwwerk niet gerept werd, bepaalde het vonnis, dat geen toestemming vereist was en werd de vordering dienovereenkomstig afgewezen.

HET PORTRETRECHT

Nu portretfotografie een geliefkoosde bezigheid is van veel amateurfotografen dient over het auteursrecht op een portret ook iets gezegd te worden. De auteurswet bevat daarover enkele aparte bepalingen en maakt daarbij onderscheid tussen:

- portretten in opdracht gemaakt, en
- portretten niet in opdracht gemaakt

PORTRETEN IN OPDRACHT VAN DE GEPORTRETTEERDE

Indien u in opdracht van iemand een foto van hem of haar maakt, berust het auteursrecht bij u. Dat auteursrecht is echter onderhevig aan een zekere beperking. U mag een dergelijk portret namelijk niet openbaar maken zonder toestemming van de geportretteerde. Zelfs heeft u, na het overlijden van de geportretteerde, nog gedurende tien jaar de toestemming van de nabestaanden nodig. U mag een in opdracht gemaakte foto dus bijvoorbeeld niet zonder deze toestemming op een tentoonstellingen hangen. De wet zegt verder, dat de geportretteerde zelf (of eventueel zijn nabestaanden) het recht heeft om de foto te veevoudigen. Daarvoor hoeft hij dus niet eerst uw toestemming te vragen. Staan er twee of meer personen op de foto dan heeft elk van hen dat recht. Wil één van hen van dat recht gebruik maken en daarbij ook de ander(en), die op de foto staat mede afbeelden, dan heeft hij ook weer de toestemming van die ander(en) nodig. Verder mag de geportretteerde ook zonder toestemming van de maker de foto in een krant of tijdschrift laten afdrukken. Dan moet echter wel de naam van de maker er bij vermeld worden.

PORTRETEN NIET IN OPDRACHT

Hier liggen de zaken iets anders. In principe mag u deze foto's openbaar maken zonder toestemming van de geportretteerde. Als u dus op een Spakenburgse dag een foto maakt van een in Spakenburgse klederdracht getooide schone, hebt u de vrijheid die foto openbaar te maken en dus bijvoorbeeld op een tentoonstelling te hangen. Maar pas op "U mag dat niet doen, voorzover een redelijk belang van de geportretteerde zich daartegen verzet". Wat een redelijk belang is zal van geval tot geval kunnen verschillen en bij conflict door de rechter uitgemaakt moeten worden. Er zijn al heel wat processen over deze vraag gevoerd! Veel publiciteit kreeg de volgende zaak: een dame bezoekt als toeschouster een modeshow. Er raakt een haakje van haar jasje los, waardoor dat open gaat staan en er meer te zien is dan door de dame bedoeld. Een fotograaf schiet hier een plaatje van en de foto wordt in een tijdschrift opgenomen. De dame acht zich in haar persoonlijke levenssfeer aangetast en belachelijk gemaakt. Zij eist een fikse schadevergoeding. Ondanks vele tegenargumenten van de uitgever van het tijdschrift, honoreert de rechter de eis van de dame. Uiteraard mag een dergelijk "aanvechtbaar" portret wel openbaar maken als de geportretteerde daar toestemming voor geeft. Het is dan ook verstandig in geval van twijfel die toestemming te vragen. Maar ook dan mag u natuurlijk weer niet verder gaan dan de toestemming inhoudt. Stel, dat u tijdens een feestje van uw fotoclub een gekke, belachelijke foto maakt van een clubgenoot. Deze geeft toestemming de foto op te nemen in het clubbladje. Dan mag u de foto niet ook nog eens in bijvoorbeeld het blad van een landelijke vereniging doen opnemen.

Bij deze materie dient nog bedacht te worden, dat het begrip "portret" ruim geïnterpreteerd pleegt te worden. Ook al is het gelaat op de foto niet duidelijk herkenbaar, maar is bijvoorbeeld uit de houding van de geportretteerde op te maken om wie het gaat (wat vooral bij bekende figuren gauw het geval kan zijn), dan is het portretrecht toch van toepassing.

HET PERSOONLIJKHEIDSRECHT

De Auteurswet noemt een aantal specifieke rechten, waartegen de maker van een foto, indien ze aangetast worden, kan optreden. Het bijzondere ervan is, dat ze als 't ware aan de persoon van de maker gebonden zijn. Men noemt ze dan ook "het persoonlijkheidsrecht". Want "aan de persoon gebonden zijn" brengt met zich mee en komt tot uiting in het feit dat de maker deze rechten blijft behouden, ook al heeft hij zijn auteursrecht aan een ander overgedragen. Het persoonlijkheidsrecht houdt in het recht zich te verzetten tegen:

- openbaarmaking van een foto zonder vermelding van zijn naam of andere aanduiding als maker, tenzij het verzet zou zijn in strijd met de redelijkheid
- openbaarmaking van een foto onder een andere naam dan de zijne, alsmede tegen het aanbrengen van enige wijziging in de benaming van de foto of in de aanduiding van de maker, voorzover deze op of in de foto voorkomen, dan wel in verband daarmee zijn openbaar gemaakt
- elke andere wijziging in de foto, tenzij deze wijziging van zodanige aard is, dat het verzet zou zijn in strijd met de redelijkheid, elke misvorming, verminking of andere aantasting van de foto, hetwelk nadeel zou kunnen toebrengen aan de eer of goede naam van de maker of aan zijn waardigheid in deze hoedanigheid.

U ziet dus ook hier weer, dat door de Auteurswet een grote bescherming geboden wordt tegen allerlei manipulaties, waarmee een ander de resultaten van uw mooie hobby tekort zou kunnen doen!

EEN PAAR ZAKEN OP EEN RIJTJE

- In principe ligt de volledige "zeggenschap" (auteursrecht) over een door u gemaakte foto bij u
- teneinde een ander duidelijk te maken bij wie die zeggenschap berust brengt u een copyrightstempel/sticker op uw foto/dia aan
- u kunt een ander toestaan "iets" met uw foto/dia te doen en daar dus een afspraak over maken
- om te voorkomen dat de ander in strijd met de afspraak handelt (of nalaat!), en om efficiënt te kunnen optreden als hij dat toch doet, zet u de afspraak op schrift en laat de ander mede-ondertekenen; als de ander, ondanks copyrightstempel, ondanks schriftelijke afspraak, of hoe dan ook, inbreuk maakt op uw auteursrecht (gebruik van uw foto zonder uw toestemming, publicatie zonder naamsvermelding, publicatie met verminking, enz. enz.) dan kunt u beginnen met de misbruiker een (aangetekende) brief te sturen, waarin u:
 - o wijst op uw auteursrecht
 - o wijst op de gemaakte inbreuk
 - o uw eis stelt (ophouden met misbruik; rectificatie met naamsvermelding; boek uit de handel nemen, enz)
 - o betaling van kosten en schadevergoeding vraagt
- mogelijkheden indien geen resultaat:
 - o belangenorganisatie inschakelen
 - o advocaat inschakelen
 - o naar de rechter stappen
- voor behartiging auteursrechtbelangen:

- o Burafo, Postbus 707, 1180 AS AMSTELVEEN, (sinds 010795 in BUMA-huis) tel. 020-5407282, fax 020-5407453
 - o Juridisch Adviesbureau Verkoren, Thomsonlaan 236, 2565 JL DEN HAAG, tel. 070-3636442
 - vragen op dit terrein kunnen voorgelegd worden aan:
 - o Redactie Focus, t.a.v. de heer Hans Hermans, Utrechtsestraat 131, 1017 VM AMSTERDAM (geen individuele beantwoording; wel behandeling in de rubriek "Auteursrecht" in Focus, indien van algemeen belang)
 - o BNAFV, Algemeen Secretaris: de heer J. Jansen, Volder 16, 1625 TB HOORN, tel. 0229-238253
 - o BNAFV, Coördinator Statuten en Reglementen: mr. A. de Jong, Botterwijneweg 4, 1272 EG HUIZEN, tel. 035-5263994
- steller: mr A. de Jong, coördinator Statuten en Reglementen Fotobond